

Jyväskylän kaupunki

Kirjaamo

PL 193

40101 Jyväskylä

Muistutus toimitetaan osoitteeseen: kirjaamo@jyvaskyla.fi

Osoitetaan: kaupunkirakennelautakunnalle

MUISTUTUS koskien **Seminaarinmäen kampusalueen suojelukaavaa** (asema-kaavan muutosehdotus sekä siihen liittyvä sitova tonttijako)

(<https://www3.jkl.fi/kaavoitus/kaava.php/id/1145>)

Suomen luonnonsuojeluliiton Jyväskylän seudun yhdistys haluaa tuoda kaavaprosessiin alla olevat huomiot. Muistutuksen laatimisessa yhdistys on konsultoinut Keskisen Suomen liito-oravayhdistys ry:tä.

1. Käytetyt käsitteet

Toisin kuin sekä kaavaselostuksessa että kaavoittajan vastineessa mielipiteeseemme kaavaluonnoksesta sanotaan, kaavaselostuksen tapa käyttää termiä "ydinalue" ei ole ympäristöministeriön ohjekirjeen mukainen. Ensinnäkin ydinalue-käsite on puhtaasti tutkimuksellinen, tarkemmin sanottuna tilastollinen, ja viittaa alueisiin, joilla liito-oravayksilöt viettävät 80–85 % ajastaan pesän ulkopuolella ollessaan.[1] YM:n kirjeessä "ydinalue" ei ole sama kuin lisääntymis- ja levähdyspaikka (LLP), kun taas kaavaehdotuksenkin kaavaselostuksessa annetaan yhä ymmärtää, että se on. Tämä on merkityksellistä, koska lainsäädäntö ei lainkaan tunne "ydinalueen" käsitettä eikä nimenomaisesti siihen siten kohdistu mitään yksiselitteistä suojeluvetoa. Kaavaselostus asettuu osaksi käsitteellisesti sekavaa diskurssia, joka vaikeuttaa liito-oravan suojelua. Yksi olennainen osa tätä sekavuutta on, että ministeriön ohjekirjekin kääntää jo kaavaluonnoksesta antamassamme mielipiteessä mainitulla tavalla "ydinalueen" ja LLP:n suhteen pääläelle väittämällä, että "ydinalue" on LLP:aa laajempi alue. Kun vain LLP on lain suojaama, tästä nurinkuruudesta seuraa, että "ydinalueiden" ei katsota kokonaisuudessaan tuota suojaa nauttivan. Jos ydinalueet sen sijaan ymmärretään kuten tulisi eli LLP:n osiksi, ne taas ovat aina kokonaisuudessaan luonnonsuojelulain 78 §:n suojelusäännöksen piirissä.

Virheellistä käsitteistöä perustellaan sen vakiintuneisuudella, mutta tämä on huonoa hallintoa ja kestäväntöntä viranomaistoimintaa. Se rikkoo mm. viranomaisten yleistä

huolellisuusvelvollisuutta ja hallintolain selkeän kielenkäytön vaatimusta.

2. Liito-oravatilanteen arviointi

Kaavoittajan vastineessa annetaan ymmärtää, että vuoden 2024 liito-oravaselvitykset ovat toimineet kaavaehdotuksen pohjana lajin suojelun osalta. Tätä koskevat ilmaisut ovat kuitenkin epäselviä. Sivulla 1 sanotaan: *”Suojelumerkinnyt on päivitetty vastaamaan nykytilannetta ja alueella tapahtuneita muutoksia liito-oravan esiintymisessä”*, ja sivulla 7 puolestaan: *”Alueelta on suoritettu liito-oravakartoitus keväällä 2024, jonka mukaisesti rakennus- alat eivät sijoitu liito-oravan ydinalueille.”* Tässä ilmeisesti tarkoitetaan sanoa, että rakennusalat eivät sijoitu vuoden 2024 kartoituksessa todetuille ”ydinalueille”. Aiemminkin ”ydinalueiden” rajauksia on tehty tuoreimpien liito-oravaselvitysten pohjalta. Tätä ilmeisesti pidetään arvona sinänsä. Esimerkiksi kaavaselostuksen s. 63 sanotaan: *”Kaavamääräys [mikä niistä?] korostaa liito-oravan esiintymätiedon ajantasaisuutta, mikä lisää velvoitetta perustaa suunnittelu ja lupamenettely tuoreeseen liito-oravatietoon pohjautuen.”* Tällainen käsitys paljastaa puutteellisen ymmärryksen liito-oravan populaatiodynamiikasta. Sen ohella, että lajia tavataan jollain paikalla vuodesta toiseen, lajin asuttamat alueet voivat myös vaihdella vuosittain eikä tilapäisesti tyhjillään oleva alue menetä lain suojaa.

Liito-oravan esiintymisen vaihtelut tulevat jatkumaan myös tulevaisuudessa, joten kaava-aineistosta ilmenevä pyrkimys antaa yksittäisen vuoden liito-oravatilanteelle suurempi painoarvo kuin muiden vuosien ei ole perusteltu. Kaavoitusta ei voida tehdä oletuksella, että tuorein tilannekuva on jotenkin kaikkein oikein, saati pysyvin. On katsottava pitkän aikavälin havainnoista muodostuvaa kokonais kuvaa. Suomenkin viranomaisia suoraan sitovan EU-tuomioistuimen ratkaisua (asia C-357/20) soveltaen on niin, että uudet kartoitukset ja havainnot voivat ainoastaan laajentaa suojeltavaa aluetta. Ainoa poikkeus tähän on se, että aiemmin havaitun lisääntymis- tai levähdyspaikan voidaan jollain objektiivisilla kriteereillä todeta muuttuneen sellaiseksi, että lajin esiintymistä siellä on pidettävä jatkossa (hyvin) epätodennäköisenä. Vain silloin suojelusäänös ei koske sitä.

3. Kaavamääräykset

Kaavamääräyksiä on muutettu siten, että s-1 ja s-2 erottuvat selvästi toisistaan. Tämä on sinänsä hyvä, mutta määräyksen s-2 tekstistä heijastuu nyt virheellinen käsitys kulkuyhteyksien juridisesta statuksesta. Yllä mainittu EU-tuomioistuimen sitova ratkaisu sisältää myös linjauksen, että lisääntymis- tai levähdyspaikan on tarjottava kaikki resurssit, joita laji tarvitsee lisääntymiseen tai levähtämiseen. Kulkuyhteydet kuuluvat näihin resursseihin. Tämän vuoksi myös kulkuyhteydet nauttivat luonnon-suojelulain 78 §:n suojaa. Tämä tulee mainita kaavamääräyksessä, mikäli kaksi erilaista liito-oravaan liittyvää kaavamääräystä ylipäätään katsotaan tarpeelliseksi.

4. Lisääntymis- ja levähdyspaikkojen heikentäminen

Kulkuyhteyksien suojelustatuksen ymmärtäminen oikein tekee hyvin moitittavaksi sen, miten kaavaehdotus niihin vaikuttaa. Liito-oravatilanteen koosteen mukaan: *”Kaavaratkaisun aiheuttamat menetykset kohdistuvat liito-oravan kulkuyhteyksiin. Läntisen ja itäisen välisen ydinalueen välinen yhteys kulkee tulevassa tilanteessa nykyisen kolmen vaihtoehdoisen yhteyden sijasta yhden yhteyden kautta. – – Myös eteläisen ydinalueen vaihtoehdotiset yhteydet pohjoisemmalle ydinalueelle häviävät ja jäljelle jää nykyinen yhteys alueen länsiosassa.”* Tällaiset kulkuyhteyksien heikennykset vaatisivat ilman muuta luonnonsuojelulain 83 §:n mukaiset poikkeusluvut, mutta on hyvin vaikea nähdä, miten poikkeusluvun myöntämisen edellytykset voisivat täyttyä (ks. alla). Tällaisenaan kaavaehdotus on lainvastainen.

On myönteistä, että kaavaehdotuksessa alueen lounaisosan rakennusalat ovat pienemmät kuin kaavaluonnoksessa. Mutta edelleen niiden sisälle jäävät esimerkiksi havainnot <http://tun.fi/JX.1319521>, <http://tun.fi/JX.1320447> ja <http://tun.fi/JX.1319516>. Näissä kaikissa on havaittu satoja papanoita v. 2009 tai v. 2015, joten havaintopisteet ovat siten selvästi sijainneet LLP:n ydinalueella. Myöskään havaintopiste <http://tun.fi/JX.1320415> (satoja papanoita v. 2015: piste siten selvästi LLP:n ydinalueella) ei sijaitse s-1- tai s-2-alueella. Kyseistä kuusta, kuten muitakaan edellä mainittujen havaintojen kohdalla sijaitsevia puita, ei voida kaataa ilman poikkeuslupaa, sillä direktiivilajien suojelun keskeinen osa on LLP:jen ekologisen toiminnallisuuden jatkuvuuden varmistaminen. EU-tuomioistuimen sitovan tulkintalinjan mukaan (asia C-103/00) toimenpiteen, joka saattaa heikentää LLP:aa, on katsottava sitä heikentävän. Asemakaava, josta lähtökohtaisesti tiedetään, että sen toteuttaminen vaatisi poikkeamista luonnonsuojelulain suojelusäännöksistä ei edusta hyvää maankäytön suunnittelua. Poikkeamisluvan – ainakaan sellaisen, joka ei kaatuisi hallintotuomioistuimessa – saaminen on erittäin epätodennäköistä, koska tämä vaatisi sen osoittamista, että liito-oravan suojelutaso on Jyväskylän seudulla suotuisa ja että poikkeamiselle on erittäin tärkeitä yleisiä syitä eikä muuta tyydyttävää ratkaisua ole. Tällaisenaan kaavaa ei kannata viedä eteenpäin.

[1]

Ilpo K. Hanski (1998): ”Home ranges and habitat use in the declining flying squirrel *Pteromys volans* in managed forests”, *Wildlife Biology*, 4(1): 33-46; Ilpo K. Hanski, Paul Stevens, Petri Ihalempiä & Vesa Selonen (2000): ”Home-range size, movements, and nest-site use in the Siberian flying squirrel, *Pteromys volans*”, *Journal of Mammalogy*; 81(3): 798–809.

Jyväskylässä 3.6.2024

Suomen luonnonsuojeluliiton Jyväskylän seudun yhdistys

jyvaskyla@sll.fi

Hanna Jyske (pj.)
gsm 040 5755 198

Pentti Mattila (taloudenhoit.)
gsm 040 344 6739